

Nr 21

Utlåtande i anledning av motioner om ökad insyn i enskilda och statliga företag.

I de likalydande motionerna I: 812 av herrar *Dahlén* och *Wirtén* samt II: 960 av fru *Nettelbrandt* och herr *Mundebo* yrkas att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa bl. a.

1. om en utredning med syfte att föreslå sådana ändringar i aktiebolagslagen att kraven på främst de större företagens utåtriktade redovisning skärps,

2. om en utredning med syfte att föreslå lämpliga former för ömsesidig information och samråd mellan representanter för de anställda, företagsledningen, kommun och arbetsmarknadsmyndigheter.

Såvitt motionerna avser ett yrkande rörande tillfälle för riksdagsmän att närvara vid de statliga företagens bolagsstämmor har de behandlats i utskottets utlåtande nr 12. Riksdagen har bifallit den vid detta utlåtande fogade reservationen och sålunda avslagit motionsyrkandet.

Motionerna

I motionerna framhålles att den allmänna insynen i företagen varierar mycket och att det ofta förekommer att den insyn som bereds är bristfällig. En öppen information är, betonas det, särskilt viktig när det gäller stora företag som spelar en central roll i landets ekonomi samt mindre och medelstora företag vilkas verksamhet har stor betydelse för enskilda orter. Motionärerna pekar på några reformer som skulle bidra till större öppenhet och insyn i det ekonomiska livet och motverka maktkoncentration. De förordar sålunda förändringar i aktiebolagslagen som skärper kraven på främst de större företagens redovisning; härvidlag nämns att delårsrapporter bör fordras av företag över en viss storlek och att koncernernas redovisningsplikt bör utökas genom krav på koncernbalansräkning och koncernresultaträkning. Aktieregistren säges böra vara så utformade att de ger en aktuell och överskådlig information om ägarstrukturen. Den ekonomiska redovisningen från de statliga företagen betecknas som klart otillfredsställande; bl. a. kritiseras avskrivningsmetoderna. I fråga om samarbete och samråd mellan offentliga myndigheter och företag föreslås ut-

redning om tillskapande av ett kommunalt organ med representation från företagens sida, till vilket företag, i vart fall över en viss storlek, skulle ha reguljär rapportskyldighet rörande resultat och framtidsutveckling.

Pågående utredningar

Samarbetsutredningen

I utskottets föregående utlåtande, nr 20, lämnas uppgifter om samarbetsutredningen. Vad gäller de frågor som berörs i de nu aktuella motionerna innehåller direktiven för denna i huvudsak följande.

Av särskilt intresse när former för samarbete med de ekonomiskt mest betydelsefulla företagen skall etableras är de organ där de för näringslivets utveckling mest avgörande besluten fattas. Beslut som har större räckvidd för sysselsättning, produktion, struktur- och branschutveckling samt regionala förhållanden fattas i allmänhet under medverkan av affärsbankerna och de s. k. investmentbolagen, varför utredningen i första hand bör pröva formerna för samarbete med dessa organ. Förutom alternativet med representanter för det allmänna i företagens styrelser skall utredningen från angivna utgångspunkter fritt pröva olika uppslag till åtgärder eller kombinationer av åtgärder.

Utredningen säges knappast kunna undgå att komma in på frågan huruvida den ordning som f. n. gäller för ekonomisk upplysning från olika slag av företag är tillfredsställande med avseende på de syften som utredningen skall söka tillgodose. För att tillfredsställa önskemålet om likvärdig information kan, anföres det, en vidgad redovisning framstå som önskvärd såväl i fråga om materialets omfattning som i fråga om publiceringsfrekvensen. Det erinras om att frågan om ändrade redovisningsregler för aktiebolag prövas av aktiebolagsutredningen och även — från mer speciella utgångspunkter — är föremål för intresse från fondbörsutredningens sida. I den mån behov av ändringar i redovisningsreglerna prövas föreligga med hänsyn till de syften som nämnts i direktiven för samarbetsutredningen skall denna dock vara oförhindrad att ta upp frågan. Därvid bör såvitt möjligt samråda äga rum med de nyssnämnda utredningarna.

Aktiebolagsutredningen

Aktiebolagsutredningen (utredningsman: professor Håkan Nial), som tillkallades 1961 och fick sitt uppdrag utvidgat 1962, skall i samråd med motsvarande utredningar i de övriga nordiska länderna utarbeta en enhetlig nordisk aktiebolagslagstiftning. Utredningens arbete beräknas bli slutfört under år 1970.

Fondbörsutredningen

Fondbörsutredningen (ordförande: generaldirektör Kurt Wulff) tillkallades 1966 för översyn av börslagstiftningen. I direktiven för utredningen

framhålles att kunskap om ägarförhållandena ibland kan ha stor betydelse för kursbildningen på ett aktiebolags aktier. Den aktiebok som ett aktiebolag för närvarande är skyldigt att föra torde, anføres det, i många fall vara helt otillfredsställande som kunskapskälla beträffande företagets ägarförhållanden. Bland orsakerna härtill nämns att konsekvenserna av underlåten redovisning i aktieboken av äganderätten till aktier vanligen inte ter sig olägliga för vare sig företaget eller den enskilde aktieägaren och att rent administrativa svårigheter föreligger, delvis sammanhängande med aktiebrevets civilrättsliga konstruktion. I utredningens uppdrag ingår att ingående belysa det antydda frågekomplexet. Ändamålet skall vara att lämna förslag till förbättring av allmänhetens insynsmöjligheter såvitt gäller aktiebolag för vilkas aktier en marknad kan förekomma. Utredningen är inte bunden vid en lösning knuten till systemet med aktiebok utan bör pröva olika uppslag. — Utredningsarbetet beräknas bli avslutat under senare delen av år 1970.

Utskottet

Motionärerna förordar reformer som skall möjliggöra ökad insyn i företagens resultat och framtidsplaner och sålunda motverka maktkoncentration inom näringslivet. Förslagen avser dels skärpta krav på främst de större aktiebolagens redovisning, dels en vidareutveckling av samarbetet mellan myndigheter och företag.

Såsom framgår av den redogörelse som utskottet ovan lämnat pågår redan genom flera statliga kommittéers försorg utredningsarbete på de områden som motionärerna berör. Främst är härvidlag att nämna samarbetsutredningen, som nu befinner sig i slutfasen av sitt arbete. Vad gäller de statliga företagens redovisning torde, såsom nyligen belystes i utskottets utlåtande nr 12, bl. a. tillkomsten av Statsföretag AB medföra förbättringar.

Med hänsyn till vad här sagts finns enligt utskottets uppfattning knappast anledning att nu föreslå nya utredningar med de angivna syftena. Utskottet hemställer därför

att riksdagen avslår motionerna I: 812 och II: 960 såvitt nu är i fråga.

Stockholm den 19 mars 1970

På bankoutskottets vägnar:

NILS STÄHLE

Närvarande:

från första kammaren: herrar Åke Larsson (s), Palm (s), Åkerlund (m), Nils Theodor Larsson (cp), Strandberg (m)*, Larfors (s)*, Stadling (s) och Annerås (fp);

från andra kammaren: herrar Regnéll (m)*, Hagnell (s)*, Franzén i Motala (s), Börjesson i Glömminge (cp), Rask (s), Haglund (s), Stridsman (cp)* och Hyltander (fp).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Annerås* (fp) och *Hyltander* (fp).